

Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Ograniczanie niskiej emisji

Ciepłem w smog

Przyczyną panoszącego się tej zimy w Polsce smogu jest w 80 proc. niska emisja, czyli spaliny pochodzące z kotłów i pieców na paliwa stałe w gospodarstwach domowych. W ich skład wchodzi trujące pyły zawieszane PM_{2,5} i PM₁₀. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach ogłosił, że w skali kraju z województwa śląskiego pochodzi ok. 40 proc. niskiej emisji. Sytuację pogarsza spalanie złej jakości węgla w urządzeniach niespełniających norm emisji spalin – z badań spółki TAURON Ciepło wynika, że w aglomeracji śląsko-dąbrowskiej nawet 40 proc. ogrzewających indywidualnie swoje domy regularnie spala śmieci, np. gazety, ubrania i plastikowe opakowania, ale też stare meble i opony.

Szacuje się, że rocznie około 50 tys. osób w Polsce umiera przedwcześnie z powodu zanieczyszczenia powietrza. Z najnowszego raportu Światowej Organizacji Zdrowia wynika, że 33 z 50 najbardziej zanieczyszczonych miast Unii Europejskiej znajduje się w Polsce, większość w województwie śląskim i małopolskim – najwyżej na niechlubnej liście plasują się Żywiec i Pszczyna, dalej są Kraków, Katowice i Bielsko-Biała.

Na początku roku Najwyższa Izba Kontroli ogłosiła wyniki kontroli działań dziesięciu gmin województwa śląskiego na rzecz ograniczenia niskiej emisji. Skrytykowała je za zbyt ograniczoną w obliczu rangi problemu skalę i brak rozwiązań systemowych na szczeblu regionalnym i ponadregionalnym. Według symulacji Izby, gdyby działania na rzecz ograniczenia niskiej emisji w skontrolowanych gminach wciąż prowadzone były w tym tempie, dojsie do norm zajęłoby im ponad 100, a niektórym – ponad 200 lat. Na podstawie wyników kontroli NIK zaapelowała do samorządów o kierowanie środków służących ograniczeniu niskiej emisji głównie na najefektywniejsze sposoby wymiany starych kotłów oraz podłączenia do sieci ciepłowniczych oraz w dalszej kolejności na termomodernizację.

DZIAŁANIA WFOŚIGW W KATOWICACH

Rekomendacjom NIK wychodzi naprzeciw Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, który od lat walczy ze smogiem, wspierając jako instytucja finansująca działania gmin w zakresie poprawy ochrony atmosfery. Ze względu na śląską specyfikę – nasilone zagrożenie zanieczyszczenia powietrza (przekroczenia stężeń pyłu zawieszanego i benzoalofirenu) – połowa wszystkich środków, którymi dysponuje Fundusz, jest kierowana

na ochronę atmosfery. W 2017 roku 81 samorządów (73 gminy subregionu centralnego i osiem powiatów ziemskich) dostanie pieniądze na zwalczanie niskiej emisji w ramach działania „Kompleksowa likwidacja niskiej emisji na terenie konurbacji śląsko-dąbrowskiej”. Jest ono jednym z filarów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020. Budżet działania wynosi 240,8 mln euro (niemal miliard złotych) i obejmuje cały subregion centralny województwa śląskiego.

Celem programu „Kompleksowa likwidacja niskiej emisji na terenie konurbacji śląsko-dąbrowskiej” jest wsparcie realizacji likwidacji/ograniczenia niskiej emisji (pyłu zawieszanego PM₁₀) oraz CO₂ na terenie gmin i powiatów ziemskich wchodzących w skład Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, głównie na obszarach o dużych skupiskach wielorodzinnych budynków mieszkalnych. W ramach programu Fundusz będzie dofinansowywał trzy główne projekty. Pierwszy z nich – głęboka i kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych – koncentruje się na działaniach termoizolacyjnych, budowie lub przebudowie wewnętrznych instalacji odbiorczych – centralnego ogrzewania i centralnej ciepłej wody, w powiązaniu z przyłączeniem do miejskiego systemu ciepłowniczego (pula środków 30,4 mln euro). Drugi projekt zakłada przebudowę istniejących systemów ciepłowniczych i sieci dostarczających chłód w celu zmniejszenia strat na przesyłce i dystrybucji ciepła/chłodu oraz budowę nowych odcinków sieci ciepłowniczych wraz z przyłączami (186,6 mln euro). Trzeci filar działania

przewiduje budowę sieci ciepłowniczych lub sieci dostarczających chłód umożliwiających wykorzystanie energii cieplnej wytworzonej w źródłach wysokosprawnej kogeneracji, ciepła odpadowego oraz ciepła z instalacji OZE (23,8 mln euro). Ze wsparcia mogą korzystać firmy, samorządy i ich jednostki, podmioty świadczące usługi w ramach realizacji obowiązków samorządów oraz spółdzielnie mieszkaniowe.

Fundusz wspiera nie tylko instytucje i organizacje, ale też indywidualnych mieszkańców województwa śląskiego. Wielkim zainteresowaniem cieszył się Program Pilotażowy „Dofinansowanie zadań realizowanych przez mieszkańców województwa śląskiego na rzecz ograniczenia niskiej emisji” – wpłynęło na niego 1546 wniosków. Najbardziej aktywni byli mieszkańcy Katowic – złożyli 81 wniosków, Tych i Pszczyny – po 73 wnioski, a dalej Gliwice – 60 wniosków – i Rybnika – 54. Prace dofinansowane dla właścicieli domków jednorodzinnych to m.in. wymiana źródeł ciepła na bardziej efektywne ekologicznie i energetycznie, budowa systemów grzewczych z udziałem odnawialnych źródeł energii oraz zabiegi termoizolacyjne, jak docieplenie przegród budowlanych, wymiana okien i drzwi oraz modernizacja lub budowa wewnętrznych instalacji centralnego ogrzewania.

TAURON OCIEPLA I PROMUJE

Namacalnym przykładem zmian ograniczających zanieczyszczenie powietrza jest wspólna inicjatywa spółki Tauron Ciepło i Sosnowca, który jest 35. najbardziej zanieczyszczonym miastem Unii Europejskiej według Światowej Organizacji Zdrowia. W trakcie

remontu w centrum Sosnowca ulicy Modrzejowskiej zaproponowano jednocześnie poprowadzenie sieci ciepłowniczej wzdłuż ulic: Szklarnianej, Dekerta, Targowej i Modrzejowskiej. Koncepcja ta zakłada budowę sieci ciepłowniczej zasilającej w ciepło ścisłe centrum Sosnowca, które od lat zmagają się z problemem zanieczyszczonego powietrza. Zainteresowani są również mieszkańcy i zarządcy budynków prywatnych. Tauron chce podłączyć do sieci ciepłowniczej kamienice, w których często do ogrzewania używa się pieców, emitujących mnóstwo pyłów. Prace związane z położeniem ciepłociągu rozpoczęły się jesienią ub.r., a na początku 2017 roku ciepło ma już płynąć do przyłączonych do sieci budynków. Środki na te inwestycje pochodzą z budżetu miasta oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020.

Tauron regularnie organizuje też kampanie edukacyjne – ostatnia z nich, akcja „Nie bądź biernym palaczem”, jest skierowana do mieszkańców Katowic i Chorzowa. Oprócz reklam wielkoformatowych ostrzegających przed skutkami spalania śmieci uruchomiono mobilne miasteczka na rynkach obu miast, w których mieszkańcy mogą poddać się badaniu spirometrycznemu oraz wysłuchać prelekcji o sposobach walki ze smogiem, w tym zmiany sposobu ogrzewania mieszkań i domów. W dniach przekroczenia norm emisji zanieczyszczeń bezpłatnie otrzymają też certyfikowaną maseczkę. Akcje edukacyjne w miastach mają uświadomić skalę problemu oraz promocję technologicznych rozwiązań przeciwdziałających niebezpiecznemu zjawisku smogu.

Edukacja ekologiczna

VI Ogólnopolska Noc Biologów

13 stycznia 2017 roku odbyła się kolejna, szósta już edycja ogólnopolskiej akcji Noc Biologów organizowanej przez Wydział Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Instytut Badańcowy Leśnictwa. Akcja edukacyjna była niepowtarzalną okazją do zapoznania się z pracownikami wydziału, laboratoriami i ich

wyposażeniem, a także z tematyką i wynikami prowadzonych badań. W tym roku hasłem przewodnim tego wydarzenia było „Życie na krawędzi”.

Do późnych godzin nocnych zainteresowani naukami biologicznymi mogli uczestniczyć w porwijających wykładach, pokazach,

warsztatach i konkursach. Wykład inauguracyjny, Zwierzę na końcu języka, poprowadził prof. Ryszard Koziółek. Prelegenci opowiedzieli o wymieraniu gatunków, uprawie trufl, życiu w lodach Arktyki, tajemnicach snu, kometach i biblijnych plagach. Oprócz wykładów i warsztatów goście mogli też podziwiać wystawę piór i fotografii, prezentacje

o ekosystemach leśnych oraz spróbować swoich sił w sterowaniu łożyskiem marsjańskim U-1. Śmiałkowie i najmłodszy pasjonaci przyrody brali udział w licznych konkursach, m.in. o najrzadszych zwierzętach świata, w rozpoznawaniu kształtów zwierząt i w naukowych grach i łamigłówkach.